08/05/2020

“Ο Παραλυτικός της Βηθεσδά”

/ Γνώμες

Τοῦ Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ

Τὰ γεγογότα τοῦ δ΄ κεφαλαίου τοῦ κατά Ἰωάννη εὐαγγελίου ἔγιναν στὴ Γαλιλαία, ὅταν πλησίαζε τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων. Εἶναι ἀκόμα πιθανώτατον ὅτι κατὰ τὴν ἐξέλιξή τους τὸ Πάσχα εἶχε ἤδη περάσει. Ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης διηγεῖται αὐτὰ τὰ συμβάντα στὸ 6ο κεφ., ἀλλὰ στὸ προηγούμενο τό 5ο αὐτὸς ἔχει διηγηθῆ γεγονότα ποὺ ἐξελίχθηκαν στὴν Ἱερουσαλήμ μεταξύ δέ αὐτῶν καί τήν θεραπεία τοῦ Παραλύτου στήν Βηθεσδά. Τὰ γεγογότα τοῦ 5ου κεφ. θεωροῦνται ἀπό τούς ἐρευνητές καινοδιαθηκολόγους ὡς μεταγενέστερα χρονολογικῶς ἀπὸ κεῖνα τοῦ 6ου κεφ. Ἔτσι ἀφαιροῦνται μερικὲς δυσκολίες τοῦ Κειμένου χωρὶς νὰ προστεθοῦν νέα ἄτοπα (1).

Ἐπανερχόμενοι ἐντούτοις στήν μελέτη τοῦ κεφ. 5, πού μᾶς ἐνδιαφέρει βρίσκομε ὅτι ὁ Ἰησοῦς πῆγε στὴν Ἱερουσαλὴμ μὲ τὴν εὐκαιρία μιᾶς ἀκαθορίστου τό κείμενο τοῦ Εὐαγγελίου ἑορτῆς τῶν Ἰουδαίων, ποὺ μποροῦσε νὰ ἦταν τὸ Πάσχα, ἀλλὰ πιὸ πιθανὸν ἦταν ἡ Πεντηκοστὴ τοῦ ἰδίου ἔτους 29: σ’ αὐτὴ τὴν περίπτωσι ἦταν πρὸς

τὰ τέλη Μαΐου.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀμέσως ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη, βρισκόταν μιὰ

νέα συνοικία, ποὺ- ὅπως συμβαίνει συχνὰ σὲ παρόμοιες περιπτώσεις-ὠνομαζόταν κοινῶς μὲ δυὸ ὀνόματα, μὲ κεῖνο τὸ γεγικὸ Νέα Πόλις ἢ τὸ εἰδικὸ Βεθεσδά (Πρβλ. Φλάβιος Ἰώσηπος, Ἰουδ. Πόλεμ. 5, 151. 2, 530 (2).

Σ’ αὐτὴ τὴ συνοικία, καὶ ἀκριβῶς κοντὰ στὴν παλαιὰ Πύλη τῆς πόλεως καλουμένη «Προβατική», δηλαδὴ τῶν προβάτων, ὑπῆρχε μιὰ λακκούβα μὲ νερὸ ἢ δεξαμενὴ ὀνομαζομένη κι αὐτὴ Βεθεσδά. Ἐκεῖ συναθροίζονταν τὰ νερὰ μιᾶς ὑπογείου πηγῆς πού, ὅπως ἐκείνη τοῦ Γιὼν (Σιλωὰμ) εὑρισκομένη στὴν ἴδια πλαγιὰ τῆς πόλεως, ἦταν περιοδική, ἀναβρύζοντας ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό˙ σ᾽ αὐτὰ τὰ νερὰ ἀπέδιδαν ἰδιαίτερες θεραπευτικὲς ἰδιότητες, ἰδιαιτέρως ἂν ἕνας ἄρρωστος κατώρθωνε νὰ βυθισθῆ μόλις ἄρχιζαν νὰ βορβορίζουν τὰ νερὰ μὲ τὴ νέα εἰσροή. Γι αὐτὸ εἶχαν κατασκευασθῆ σὲ τετράπλευρο σχῆμα γύρω γύρω στὴ λακκούβα τέσσερεις στοές, μὲ μιὰ πέμπτη ἐγκαρσία στὸ μέσο, ποὺ οἱ νεώτερες ἀνασκαφὲς βρῆκαν ἀκριβῶς˙ σ᾽ αὐτὲς τὶς στοὲς «κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων (ποὺ περίμεναν) τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν» (3).

Μιὰ μέρα ὁ Ἰησοῦς περνώντας ἀνάμεσα σὲ κεῖνο τὸ σωρὸ τῆς δυστυχίας, σταμάτησε ἐμπρὸς σὲ ἕνα ἄνθρωπο ξαπλωμένο πάνω στὸ κρεββάτι του ἦταν παραλυτικὸς ἀπὸ 38 χρόνια καὶ τὸν μετέφεραν κεῖ ἐλπίζοντας στὴ θεραπεία. Ξαφνικὰ ὁ ᾽Ἰησοῦς τὸν ρώτησε : θέλεις νὰ θεραπευθῆς : — Φυσικὰ ὁ ἀτυχὴς σκέφθηκε τὸ νερό˙ ἤλπιζε αὐτὸς σὲ κεῖνο τὸ νερό, μάλιστα, ἀλλ᾽ ὅμως δὲν πρόφθανε νὰ μπῆ πρῶτος γιατί, ὅπως ἦταν καταδικασμένος στὴν ἀκινησία καὶ χωρὶς κανένα γιὰ νὰ τὸν σπρώξη μέσα μόλις ἄρχιζε ἡ ταραχή, ἄλλοι πάντοτε τὸν προλάβαιναν. Σ’ αὐτὸ τὸ παράπονο τοῦ παραλυτικοῦ ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀπήντησε, ἀλλὰ κατευθείαν τὸν διέταξε : «Ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ᾖρεν τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει» (Ἰωάνν. 5, 8-9). Κείνη ἡ μέρα ἦταν Σάββατο. Ἰδοὺ λοιπὸν ποὺ οἱ ζηλωτὲς Ἰουδαῖοι, στὴ θέα ἐκείνου τοῦ σκανδάλου, πλησιάζουν τὸν θεραπευμένο καὶ τοῦ κάνουν μὲ θυμὸ τὴν παρατήρησι ὅτι δὲν μπορεῖ γὰ μεταφέρει τὸ Σάββατο ἕνα κρεββάτι˙ ἦταν πολὺ πιὸ βαρὺ κεῖνο τὸ κρεββάτι ἀπὸ ἕνα ξηρὸ σῦκο, κι ὅμως γιὰ τοὺς μεγάλους δασκάλους ἦταν ἱερὸς κανὼν ὅτι τὸ Σάββατο δὲν μποροῦσαν νὰ μεταφέρουν οὔτε ἕνα ξηρὸ σῦκο. Ἡ ἀπάντησις σ᾽ αὐτὴ τὴν ἐπίπληξι ὑπῆρξε αὐθόρμητη : ᾽Εκεῖνος ποὺ μὲ θεράπευσε μὲ διέταξε νὰ πάρω τὸ κρεββάτι καὶ νὰ περιπατήσω ! Οἱ ἄλλοι ἀπήντησαν : Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτός ; Ὁ θεραπευμένος δὲν τὸν ἤξερε, γιατὶ δὲ γνώριζε τὸν Ἰησοῦ, καὶ σὲ κείνη τὴ στιγμὴ ὁ Ἰησοῦς εἶχε κρυφθῆ γιὰ ν᾽ ἀποφύγη τὸ πλῆθος ποὺ ἔτρεξε στὸ θαῦμα. Ἐντούτοις ἀργότερα ὁ Ἰησοῦς συνήντησε στὸ ἱερὸ τὸν θεραπευμένο καὶ τοῦ ἀπηύθυνε μερικὰ λόγια παροτρύνσεως. Τότε ὁ

θεραπευμένος, φοβούμενος ἴσως νὰ φανῆ ἕνας ἔνοχος στὰ μάτια τῶν Φαρισαίων, πῆγε νὰ ἀναφέρη σ᾽ αὐτοὺς ὅτι κεῖνος ποὺ τὸν ἔκανε καλὰ καὶ ποὺ τὸν διέταξε νὰ σηκώση τὸ κρεββάτι ἦταν ὁ Ἰησοῦς. «Διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν Σαββάτῳ». Ὄχι μόνον λοιπὸν γιατὶ εἶχε διατάξει τὴ μεταφορὰ τοῦ κρεββατιοῦ, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ γιὰ τὴ θεραπεία ποὺ ἔκανε˙ οἱ Φαρισαῖοι λοιπὸν τῆς Ἱερουσαλὴμ συμμερίζονταν πλήρως τὴν γνώμη τῶν συναδέλφων των τῆς Γαλιλαίας, ποὺ ἤδη ἐξεδήλωσαν ἐπ᾽ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ ξηραμένο χέρι. Ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς, ἀνοίγοντας συζήτησι, τοὺς εἶπε: «Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. Διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ». Ὅσο γιὰ ὀξυδέρχεια, οἱ Ἰουδαῖοι κεῖνοι δὲν ὑστεροῦσαν σὲ τίποτα. Αὐτοὶ εἶχαν καλὰ ἀκολουθήσει τὸ συλλογισμὸ τοῦ Ἰησοῦ, ποὺ κατ’ οὐσίαν ἦταν αὐτό : ὅπως ὁ Πλάστης Θεὸς ἐργάζεται πάντοτε, κυβερνώντας καὶ συντηρώντας ὅλα τὰ κτίσματα καὶ δὲν παραδέχεται καμιὰ ἀργία τοῦ Σαββάτου στὴν ἐνέργειά Του αὐτή, ἔτσι καὶ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ἐγὼ ὁ Ἰησοῦς ἐνεργῶ. Λοιπὸν συμπεραίνουν ἐκεῖνοι οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι ὁ Ἰησοῦς κάνει «ἴσον ἑαυτὸν τῷ Θεῷ» (4). Εἶχαν τέλεια συλλάβει τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Ἰησοῦ˙ ἀλλὰ ἐπειδὴ τὸ συμπέρασμά Του ἐνισχυμένο ἀπὸ τὸ θαῦμα πολεμοῦσε τήν φαρισαϊκή συλλογιστική Ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο νὰ ἀπορριφθοῦν ὁ συλλογισμός καί τό συμπέρασμα

᾽Ακολούθησε ἐκτενὴς συλλογισμὸς τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τὴν ὑπεράσπισι τῆς ἀποστολῆς του˙ στὸ πρῶτο μέρος (Ἰωάννου 5, 19-30), φανερώνει τὴν ἰσότητά του μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὰ καθήκοντα ποὺ ἀπορρέουν ἀπ᾽ αὐτὴν νὰ εἶναι χορηγὸς τῆς ζωῆς καὶ γενικὸς κριτής˙ στὸ δεύτερο ἀναφέρονται οἱ μαρτυρίες ποὺ ἐπικυρώνουν ἐκείνη τὴν ἀποστολὴ κι ὅμως παραγνωρίζονται ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Ὁ συλλογισμὸς περιέχει τὶς ὑψηλὲς ἐκεῖνες ἰδέες καὶ ἐκφράσεις, ποὺ εἶναι προσφιλεῖς στὸ 4ο εὐαγγέλιο, καὶ ποὺ σπάνια ἢ σχεδὸν τυχαίως βρίσκονται στοὺς Συνοπτικούς. ᾽Απὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς, ὅπως ἤδη τονίσαμε, ἡ διαφορὰ τοῦ ὕφους ἐξηγεῖται εὔκολα ἔχοντας ὑπόψι τὴ διαφορὰ τῶν συνομιλητῶν μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Ἰησοῦς συζητεῖ : Οἱ ὀρεσίβιοι τῆς Γαλιλαίας, ἀκόμα καὶ ἂν εἶναι Φαρισαῖοι, δὲν ἔφθαναν βέβαια τὴ διανοητική λεπτότητα τῶν διδασκάλων τῆς Ἱερουσαλήμ, μὲ τοὺς ὁποίους συζητοῦσε ἐδῶ ὁ ᾽Ιησοῦς. Τὶς συζητήσεις αὐτὲς στὴν Ἱερουσαλήμ, ποὺ ἀπεσιώπησαν οἱ Συνοπτικοί, ἀνεπλήρωσε δικαίως ὁ φιλόπονος Ἰωάννης.

Ὁ ἐκτενὴς συλλογισμὸς τοῦ Ἰησοῦ (ποὺ θὰ πρέπη νὰ ἀγαγνωσθῆ κατευθείαν στὸ κείμενο) δὲν ἔπεισε διόλου τοὺς Ἰουδαίους, ποὺ προσέτρεξαν σὲ ἐπιχειρήματα ἄλλου εἴδους : δηλαδὴ ἀπεφάσισαν ὅτι ἐκεῖνος ὁ ἐνοχλητικὸς θαυματοποιὸς ἔπρεπε νὰ ἐκλείψη. Ἔτσι «μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ˙ οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι» (Ἰωάννου 7, 1, συνδεόμενο μὲ τὸ 5, 47)

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ

Μὲ τὸ νὰ μεταβεῖ στὴ Γαλιλαία, ὁ Ἰησοῦς εἶχε ξεφύγει τὶς ἐνέδρες τῶν Φαρισαίων τῆς Ἱερουσαλήμ, αὐτοὶ ὅμως δὲν ἐγκατέλειπαν τὸ παιγνίδι˙ αὐτοὶ βέβαια ἐκεῖ κάτω στὴ Γαλιλαία δὲν μποροῦν νὰ κυριαρχοῦν ὅπως στὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ κάτι μποροῦσαν πάντα νὰ χάνουν : π.χ. νὰ παρακολουθοῦν τὸν Ἰησοῦ καὶ νὰ συλλέγουν νέες κατηγορίες ἐναντίον του. Πράγματι, μόλις ὁ Ἰησοῦς εἶχε ἐπιστρέψει στὴ Γαλιλαία, «συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων» (Μάρκου 7, 1). Ἡ τακτικὴ ποὺ διάλεξαν αὐτοὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦταν νὰ ἐνοχλοῦν τὸν ἀναλλοίωτο Ραββὶ μὲ κρίσεις καὶ παρατηρήσεις γιὰ τὴ διαγωγή του, εἴτε γιὰ νὰ τὸν ταπεινώσουν ἐνδόμυχα εἴτε γιὰ νὰ τὸν δυσφημίσουν στὸ λαό. Παρετήρησαν παρευθὺς ὅτι οἱ μαθητὲς τοῦ Ραββὶ δὲν ἔπλυναν τὰ χέρια πρὶν φάγουν: σοβαρωτάτη παράβασις τῆς «παραδόσεως τῶν πρεσβυτέρων», σοβαρώτατο ἁμάρτημα ποὺ ἰσοδυναμοῦσε-σύμφωνα μὲ τὸ ραββινικὸ ἀπόφθεγμα – στὸ «νὰ ἔχη κανεὶς σχέσεις μὲ μιά πόρνη» καὶ ἐπέσυρε τὴν ποινὴ νὰ εἶναι «ἐκριζωμένος ἀπὸ τὸν κόσμον». Ἀφοῦ ἐξακρίβωσαν τὸ ἁμάρτημα, τὸν κατήγγειλαν παρευθὺς στὸν Ραββί, ὡς ὑπεύθυνο ἠθικὸ αὐτουργό.

Ὁ Ἰησοῦς δέχεται τὴ μάχη, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέρα περίπτωσι ἐπεκτείνεται σὲ εὐρύτερες θεωρίες. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ καθαρισμοὶ τῶν χεριῶν καὶ τῶν σκευῶν καθορίζονται ἀπὸ τὴν «παράδοσι τῶν πρεσβυτέρων» : πολὺ καλά. Ἀλλὰ οἱ πρεσβύτεροι δὲν εἶναι ὁ θεός, καὶ ἡ παράδοσίς των δὲν εἶναι νόμος τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ἀπείρως ἀνώτερος· γι’ αὐτὸ κατὰ πρῶτον πρέπει νὰ προσέχωμε στὸ νόμο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὸν προτιμοῦμε ἀπὸ τὶς παραδόσεις τῶν ἀνθρώπων, Ὑπῆρχε ὅμως ἡ ἑξῆς περίπτωσις. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ ὁ δεκάλογος, εἶχε καθορίσει κάθε ἄνθρωπος νὰ τιμᾶ τὸν πατέρα του καὶ τὴ μητέρα Του, καὶ ἐπομένως νὰ βοηθῆ τὶς ἀνάγκες των παρέχοντας ὑλικὴ βοήθεια. Οἱ ραββῖνοι, μὲ τὴ σειρά των, εἶχαν καθορίσει τὸν κανόνα ὅτι, ἂν ἕνας Ἰσραηλίτης εἶχε ἀποφασίσει νὰ προσφέρη κάποιο ἀντικείμενο στὸ Ναό, ἡ προσφορὰ αὐτὴ ἦταν ἀναπαλλοτρίωτη καὶ τὸ ἀντικείμενο δὲν ἔπρεπε νὰ καταλήξη παρὰ στὸ ταμεῖο τοῦ Ναοῦ : σ’ αὐτὴ τὴν περίπτωσι ἔφθανε νὰ προφέρη κανεὶς τὴ λέξι Κορβᾶν («ἱερὴ προσφορά»), καὶ τὸ ὑποδεικνυόμενο ἀντικείμενο γινόταν ἱερὴ ἰδιοκτησία τοῦ Ναοῦ δυνάμει ἀμετακλήτου δώρου. Ἐπίσης συχνὰ συνέβαινε ἕνα παιδί, κακοδιατεθειμένο πρὸς

τοὺς γονεῖς του, νὰ πῆ Κορβᾶν ἀπάνω σὲ ὅ,τι προσωπικὰ κατεῖχε· ἔτσι οἱ γονεῖς, ἀκόμα κι ἂν ἐπρόκειτο γὰ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα, δὲν μποροῦσαν νὰ ἀγγίξρυν τίποτε ἀπ᾽ ὅτι ὁ υἱὸς κατεῖχε· αὐτὸς ἀντιθέτως ἐξακολουθοῦσε ἤρεμα νὰ ἀπολαμβάνη τὰ ἀγαθά του ποὺ εἶχαν ἀφιερωθῆ μὲ τὸ τάξιμο (κι αὐτὸ τὸ ἐπέτρεπαν οἱ ραββῖνοι), ὡσότου τὰ παρέδιδε πραγματικὰ στὸ Ναό, ἢ ἔβρισκε μιὰ πρόφασι γιὰ νὰ μὴ τὰ παραδώση (ἀκόμα καὶ ἐδῶ οἱ ραββινικὲς ὑπεκφυγὲς δὲν ἔλειπαν).

᾽Αφοῦ ἔτσι εἶχαν τὰ πράγματα, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησε σὲ κείνους ποὺ εἶχαν πάει γιὰ νὰ τὸν παρακολουθήσουν : «Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. Μωϋσῆς γὰρ εἶπεν· τίμα τόν πατέρα καί τήν μητέρα σου, καί· ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. Ὑμεῖς δὲ λέγετε· ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· κορβᾶν (5), ὅ ἐστιν δῶρον, ὅ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε» (Μάρκου 7, 9-13) (6). Ὑπαινισσόμεγος ἔπειτα ἄλλες περιπτώσεις ποὺ δὲν συνεζητήθηκαν προσέθεσε: «Καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε». Τὸ συμπέρασμα ἐλήφθη ἀπὸ τὸ χωρίο τοῦ Ἡσαΐα (29, 13) : «Ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων: Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ᾽ ἐμοῦ. Μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων» (Ματθαίου 15, 7-9 (7)

Οἱ ἐπικριτὲς Φαρισαῖοι πῆραν τὴν ἀπάντησί των καὶ φαίνεται ὅτι δὲν ἀπήντησαν. Ὁ Ἰησοῦς ὅμως ἀνησύχησε γιὰ τὸ πλῆθος ποὺ τὸν εἶχε ἀκούσει καὶ εἶχε τὸ κεφάλι παραγεμισμένο ἀπὸ μηδαμινὲς διατάξεις τῶν Φαρισαίων, ποὺ ἀφοροῦσαν τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀκαθαρσία τῶν φαγητῶν: ἀπευθυνόμενος λοιπὸν πρὸς αὐτὸν συνέχισε: «᾽Ακούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. Οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτὸν (νὰ τὸν κάνη βέβηλο καὶ θρησκευτικῶς ἀκάθαρτο)·

ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον» (Μάρκου 7, 14-15). Ὅπως ἄλλες φορές, ὁ ᾽Ιησοῦς καὶ ἐδῶ ἀνέτρεπε τὶς καθωρισμένες καὶ γνωστὲς ἀρχὲς· οἱ Φαρισαῖοι σκανδαλίσθηκαν μὲ αὐτά : οἱ ἴδιοι οἱ μαθητὲς δὲν κατάλαβαν καλὰ τὴ δύναμι τῆς ἀντιφαρισαϊκῆς ἀνατροπῆς, καὶ ὅταν ἔμειναν μόνοι μὲ τὸν ‘Ιησοῦ τοῦ ζήτησαν τὴν ἐξήγησι. Ἡ ἐξήγησις ὑπῆρξε στοιχειώδης : ὅ,τι εἰσέρχεται στὸν ἄνθρωπο, δὲ φθάνει στὴν καρδιά, ποὺ εἶναι τὸ ἀληθινὸ ἱερὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ στὴν κοιλιά, ἀπ᾽ ὅπου τὰ χωνευμένα φαγητὰ ἐξέρχονται κατόπιν· ἀπὸ τὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀντιθέτως ἐξέρχονται οἱ κακὲς σκέψεις, οἱ μοιχεῖες, οἱ βλασφημίες καὶ ὅλο τὸ σύνολο τῶν κακῶν πράξεων, κι αὐτὲς μόνο ἔχουν τὴ δύναμι νὰ μολύνουν τὸν ἄνθρωπο.

Γιὰ τὸν Ἰησοῦ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἦταν οὐσιαστικὰ πνεῦμα καὶ ἠθικὸ

πλάσμα, ὅλα τὰ ἄλλα σ᾽ αὐτὸν ἦταν πρόσθετα καὶ ἐξαρτώμενα ἀπὸ τὴν ἀνωτέρα κείνη οὐσία.

Παραπομπές

(1) Στὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς διωρθωμένης σειρᾶς (Κεφάλαια 4, 6, 5, 7) προσθέτουμε τὰ ἀκόλουθα, ποὺ γίνονται πιὸ νοητὰ ἐδῶ. Ἡ συνοχή μεταξὺ τοῦ τέλους τοῦ 5ου καὶ τῆς ἄρχῆς τοῦ 6ου κεφ. δὲν εἶναι κανονική: Πράγματι τὸ κεφ. 5 τελειώνει μὲ τὰ συμβάντα ποὺ ἔγιναν στὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ κεφ. 6 ἀρχίζει λέγοντας ὅτι ὁ Ἰησοῦς πῆγε «πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας, τῆς Τιβεριάδος, λέξεις ποὺ αὐθόρμητα μᾶς κάνουν νὰ σκεφθοῦμε ὅτι αὐτὸς προηγουμένως ἦταν ἐντεῦθεν τῆς θαλάσσης ἐκείνης, δηλαδη στὴ Γαλιλαία, καὶ ἑπομένως ὄχι στὴν Ἱερουσαλήμ. Σὲ ἐπιβεβαίωσι βρίσκεται ὅτι, ἀκριβῶς ἡ ἀρχὴ τοῦ 7ου κεφ, ποὺ λέγει; «Μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ ᾽Ιησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ˙ οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι», ἐνώνεται ἐπακριβῶς μὲ τὸ τέλος τοῦ 5ου κεφ. ὅπου ἀναφέρονται οἱ ἀπειλὲς καὶ οἱ φιλονεικίες τῶν Ἰουδαίων ἐναντίον τοῦ Ἰησοῦ στὴν Ἱερουσαλήμ.- Τὴν ἀλλαγὴ αὐτὴ τοῦ 6ου κεφ. ποὺ προηγήθηκε τοῦ κεφ. 5 φαίνεται ὅτι ἀπολούθησαν ἤδη στὴν ἀρχαιότητα ὁ Τατσιανὸς καὶ στὸ Μεσαίωνα διάφοροι ἑρμηνευτὲς καὶ σήμερα εἶναι ἀρκετὰ κοινή ἡ γνώμη αὐτὴ μεταξὺ τῶν ἑρμηνευτῶν κάθε παρατάξεως. Ἡ κανονική σειρὰ τῶν κωδίκων (κεφάλκια 4, 5, 6, 7) θὰ μποροῦσε ἴσως νὰ ἐξηγηθῆ μὲ μιὰ τυχαία μετατόπισι τῶν φύλλων ποὺ περιεῖχαν τὸ κεφ. 5 (ἤ 6) σὲ ἕνα ἀρχαιότατο ἀρχέτυπο.

(2) Στὸν Φλάβιο ᾽Ιώσηπο ὁ σχεδὸν σταθερὸς τύπος αὐτῆς τῆς λέξεως εἶναι Βεζεθά, ποὺ ἀναφέρεται στὴν ἀραμαϊκὴ Βέθ-ζεθᾶ «σπίτι τοῦ ἐλαιῶνος», πιθανὸν γιατὶ κεῖ ὅπου ἱδρύθηκε ἡ νέα συνοικία ὑπῆρχε πρῶτα ἕνας ἐλαιών. Στὸν Ἰωάννη 5, 2 βρίσκονται διάφοροι τύποι: βεβαίως ἐσφαλμένως εἶναι Βηθσαϊδά˙ Βηθεσδὰ παράγεται ἀπὸ βὲθ-ἰσδά, «οἶκος εὐσπλαγχνίας»˙ Βηζαθὰ συνδέεται μὲ βὶζ -ἀθᾶ, «κατωφερὲς πρόχωμα», δηλ. ἡ τάφρος μπρὸς τὰ τείχη τῆς Παλαιᾶς Πόλεως˙ κοινὸς εἶναι ὁ τύπος Βηθζαθά.

(3) Ἰωάννη 5, 3 πρέπει νὰ σημειώσω ὅτι οἱ τελικὲς λέξεις ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν λείπουν ἀπὸ αὐθεντικὰ ἀρχαῖα κείμενα. Ἀκόμα πιὸ πολυάριθμοι εἶναι οἱ πιὸ φημισμένοι κώδικες, ποὺ δὲν ἔχουν διόλου (ἢ ἔχουν μὲ σημαντικὲς παραλλαγὲς) τὸ ἀκόλουθο ἐδάφιο 4 : «Ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι». Μπορεῖ κανεὶς νὰ δῇ στὶς κριτικὲς ἐκδόσεις τὶς μαρτυρίες ὑπὲρ ἢ κατὰ ὁλοκλήρου τοῦ χωρίου.

(4)Ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος ἔχει γι' αὐτὸ μιὰ ἀπὸ τὶς συνηθισμένες του πολὺ ἔξυπνες παρατηρήσεις : «Ecce intellegunt Iudaei quod non intellegunt Ariani. Ariani quippe inaequalem Patri Filium dicunt, et inde haeresis est pulsa de Ecclesia. Ecce ipsi caeci, ipsi interfectores Christi, intellexerunt tamen verba Christi. Non eum intellexerunt esse Christum, nec eum intellexerunt Filium Dei: sed tamen intellexerunt in illis verbis, quia talis commendaretur Filius Dei, qui aequalis esset Deo»

«Ἰδοὺ ποὺ οἱ Ἰουδαῖοι ἐννοοῦν, ὅτι δὲν ἐννοοῦν οἱ Ἀρειανοί. Οἱ Ἀρειανοὶ λοιπὸν λέγουν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἄνισος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ γι' αὐτὸ ἡ αἵρεσίς των καταδιώχθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἰδοὺ ποὺ αὐτοὶ τυφλοί, φονεῖς τοῦ Χριστοῦ, ἐννόησαν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ. Δὲν ἐννόησαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ : ἀλλ' ὅμως ἐννόησαν ὅτι στὰ λόγια του ἀναφέρεται σὰν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ἴσος μὲ τόν Θεό» (In Joan. Tract. 18, 16)

(5) Ὁ Μάρκος θέλει νὰ διατηρήση τὴν ἑβραϊκὴ λέξι Κορβᾶν (ποὺ λείπει στὸ σημερινὸ ἑλληνικὸ κείμενο τοῦ Ματθαίου 15, 5), ἀλλὰ γιὰ τοὺς ἀναγνῶστες του τῆς Ρώμης προσέθετε ἑρμηνευτικὴ ἐξήγησι: ὅ ἐστιν δῶρον.

(6) «Μὲ μεγάλη εὐκολία παραβαίνετε τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ φυλάξετε τὴν παράδοσί σας. Ὁ Μωϋσῆς εἶπε· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴ μητέρα σου, καὶ κεῖνος ποὺ κακολογεῖ τὸν πατέρα του ἢ τὴ μητέρα του πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ θανατωθῇ. Σεῖς ὅμως λέτε ἂν ἕνας ἄνθρωπος εἴπη στὸν πατέρα του ἢ τὴ μητέρα του : ἂς εἶναι κορβᾶν, δηλαδὴ ἂς εἶναι δῶρο καὶ ἀφιέρωμα στὸ Θεὸ κεῖνο ποὺ θέλεις νὰ λάβης ὡς ὠφέλεια καὶ βοήθεια ἀπὸ μένα, θεωρεῖτε τοῦτον δεσμευμένο ἀπὸ τὸ τάξιμο αὐτὸ καὶ δὲν τὸν ἀφήνετε πιὰ νὰ κάνη τίποτα πρὸς ὄφελος καὶ βοήθεια τοῦ πατέρα του ἢ τῆς μητέρας του. Καὶ ἀκυρώνετε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν παράδοσί σας, ποὺ σεῖς οἱ νομοδιδάσκαλοι ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ παρεδώσατε».

(7) «Ὑποκριτές, καλὰ προφήτευσε γιὰ σᾶς ὁ Ἡσαΐας, ὅταν ἔλεγε· ὁ λαὸς αὐτὸς μὲ τιμᾶ μὲ τὰ χείλη, ἡ καρδιά του ὅμως βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ μένα. Μάταια μὲ λατρεύουν, ἐπειδὴ διδάσκουν διδασκαλίες, ποὺ εἶναι παραγγέλματα ἀνθρώπων (κι

ὄχι δικά μου)».